

GRAND HOTEL BRITANNIA – VLISSINGEN oktober 1966

De fundamenten van “Grand Hotel Britannia” werden gelegd in 1886. In die tijd onderhield de “Maatschappij Zeeland” vanuit Vlissingen een veerdienst op Engeland. Om reizigers de gelegenheid te bieden in alle rust de nacht voorafgaand aan de oversteek in de nabijheid van de haven van vertrek door te brengen. De Maatschappij gaf opdracht tot de bouw van een voor die tijd opmerkelijk luxe hotel: “Grand Hotel Des Bains”. Ver weg van alle drukte, temidden van de duinen. Aan wat later Boulevard Evertsen zou heten. Beroemd werd de balzaal met de verlichte glazen dansvloer. Het had de allure, vergelijkbaar met die van het Scheveningse Kurhaus. De grootste attractie van het statige hotel vormde echter het magistrale uitzicht op de drukbevaren Westerschelde. Vanuit deze locatie richtte Colijn zich via de radio kort voor de Tweede Wereldoorlog tot het Nederlandse volk met zijn als geruststellend bedoelde woorden: ”Gaat u maar rustig slapen.....”

In de eerste dagen van november, inmiddels enkele jaren van gruwelijke oorlogvoering verder, jaartal 1944, vechten de soldaten van het regiment “The Royal Scots” als leeuwen om het strategisch belangrijke Vlissingen in handen te krijgen. Dat zou de geallieerden de heerschappij over monding van de Westerschelde geven. En daarmee de controle over de verbinding vanuit de Noordzee naar de havenfaciliteiten van Antwerpen.

Het statige hotel, in de dertiger jaren omgedoopt in “Grand Hotel Britannia” was vanaf het begin van de Tweede Wereldoorlog door de Duitsers geconfisqueerd en als militair commandocentrum ingericht. De toenmalige directeur, Tollenaars, was bereid tot samenwerking. Of anders gezegd, tot collaboratie met de vijand. Wellicht omdat de bezetter gewoon betaalde. Waardoor het hotel na een reeks van verlieslatende jaren eindelijk rendement opleverde. Op 1 november 1944 concentreerden de geallieerden hun strijd vooral op Britannia. Sedert lang het hoofdkwartier van waaruit de Duitsers hun langzamerhand hopeloze militaire posities coördineerden. Twee etmalen lang duurde de belegering. Vlammenwerpers maakten tenslotte een eind aan alles wat zich aan leven in het hotel bevond. Inclusief dat van de directeur. Zijn echtgenote was al eerder gesneuveld. Toen zij in radeloosheid de eerste dag al het hotel trachtte te ontvluchten, dwars door de vuurlinies heen.

Na de bevrijding likte Nederland zijn wonden. En pakte energiek ’s lands wederopbouw aan. De behoefte aan nieuwe schepen bezorgde de Koninklijke Maatschappij De Schelde (KMS) veel werk. Helaas voor Vlissingen ruilde de Maatschappij Zeeland zijn thuishaven in voor die van Hoek van Holland. De kans, dat Britannia spoedig zou worden herbouwd werd daardoor wel bijzonder klein.

Een gezamenlijk initiatief van de Gemeente Vlissingen, de KMS, Heineken en enkele particulieren leidde in 1955 tot de bouw van een nieuw restaurant annex theaterzaal. De Marshall hulp zorgde voor gedeeltelijke financiering. Met de oude naam, “Britannia”, en op dezelfde locatie waar in 1886 Grand Hotel des Bains haar deuren opende. In 1960 werd het complex door toevoeging van vijfendertig 4-sterren hotelkamers en een drietal zalen geheel in oude luister hersteld. Opvallend kenmerk: over de hele breedte van het hotel een 1.20 meter hoge en 85 meter lange mozaïekrand van kunstenaar Louis van

Roode. De flora en fauna der zeeën uitbeeldend.

Wat restte uit vervlogen jaren was het nog immer indrukwekkende uitzicht. Drukker bevaren dan ooit bood de Westerschelde uitzicht op maar liefst 70 passerende zeeschepen per etmaal. Met een Belgische of Nederlandse loods aan boord hun weg zoekend naar Antwerpen, Terneuzen of Gent. Vlak vóór het hotel langs, in de vaargeul “Het Oostgat” schepen tot 11.000 ton. Veel verder verwijderd, tegen de achtergrond van het vage silhouet van het Zeeuws Vlaamse Cadzand, de veel grotere containerschepen en tankers in de vaargeul “De Wielingen”. In het midden van de Scheldemonding bij laagwater de contouren van de stuurhut en masten van de Griekse kolenboot “Spyros Armanakis”. Ooit zonder loods roekeloos de rivier opvarend. Haar roemloos einde tegemoet.

Traditioneel leidde de exploitatie van het hotel ook nu jaarlijks verlies. Waardoor de aandeelhouders in ‘63 maar al te graag ingingen op een voorstel van de prestigieuze EMS “nieuwe stijl” om zowel de exploitatie als het onroerend goed over te nemen. Zwolsmans’ visie op de perspectieven die Walcheren bood kwam overeen met die van zijn mening over de groeimogelijkheden van Scheveningen. Plannen voor een groot industriegebied ten oosten van Vlissingen en de bouw van de Deltawerken zouden nog eens extra bijdragen aan de economische bedrijvigheid. In combinatie met aantrekkelijke overname voorwaarden en met de hotelexpertise van de EMS zou dat ongetwijfeld leiden tot verbetering van het rendement.

Helaas, het bleef sukkelen, de jaren daarna. Met voor Ten Haaf, sedert ‘55 directeur, tenslotte fatale gevolgen. Hij kon vertrekken. Met de affaire “Adri Munters” als directe aanleiding.

De niet meer zo jonge van Eijk, met Rutecks’ meegekomen en sedertdien assistent van EMS’ directeur Kusters, nam met ingang van juli ‘66 de leiding tijdelijk over. Bijgestaan door directieassistent Willem van den Tol had hij zich voorgenomen de zaak draaiende te houden. In afwachting van een nieuwe directeur.

UITDAGING

De weken na de gedenkwaardige 27ste juni verstreken in hoog tempo. Het was hard werken in het Badmotel. Terwijl er nauwelijks aan goed personeel te komen viel. Een verschijnsel trouwens waaronder het Nederlandse bedrijfsleven als geheel gebukt ging. Met landelijk nauwelijks 100.000 werklozen was het zoeken naar vakkundig personeel in keuken en bediening een haast onmogelijke opgave. Zeker in het economisch sterk groeiende Zeeland. Op ruime schaal werd er in de seizoenbedrijven, vooral de kleineren, “zwart” gewerkt.

Opvallend was in die periode het bezoek van “hogere personeel” van verschillende EMS hotels aan het Badmotel. Het ontslag van Ten Haaf was niet onopgemerkt gebleven. De Randstad inruilen voor een directiefunctie in Vlissingen vormde blijkbaar een aantrekkelijk perspectief. Werd het niet eens tijd de heren in de Paleisstraat in Den Haag te herinneren aan de inhoud van het gesprek, voorafgaand aan mijn vertrek naar Zeeland, ruim een jaar geleden? Grand Hotel Britannia was ook voor mij een interessante optie. Ik

was de toezeggingen van Kusters niet vergeten: “Ga nou maar naar Westkapelle, dan kan je alvast aan de Zeeuwse mentaliteit en sfeer wennen”.....

Enkele weken later zochten de heren Kusters en van Eijk mij in Westkapelle op. Onaangekondigd. Of ik bereid was per 1 november interim-directeur van Eijk op te volgen. Britannia's directieassistent Willem van den Tol, op punt van trouwen met Adri Munters, zou de taken van mij in het Badmotel kunnen overnemen.

Natuurlijk was verhuizen naar Vlissingen onderwerp van gesprek geweest. Niet alleen in huize van der Veen. Ook sommige “notabelen” van Walcheren gaven gevraagd of ongevraagd hun mening. De adviezen waren overwegend negatief. Nog nooit in de geschiedenis had “Brit” winst opgeleverd. Bovendien was het imago niet al te best. Het bedrijf stond bekend als weinig uitnodigend. Het management als arrogant. Ik zou voor geen geld Westkapelle verruilen voor Britannia in Vlissingen luidde de goedbedoelde raad van burgemeester de Meester van Westkapelle.

Het was van Eijk die na korte tijd al constateerde, dat de mogelijkheden er wel degelijk waren. Het bedrijfsleven alleen al had aan een viersterren hotel in toenemende mate behoefte. De markt lag naast de deur. Het Sloegebied bruiste van de activiteiten. En trok veel internationaal zakelijk verkeer aan.

MOOISTE TIJD

Het zouden wat betreft het vak van hotelier mijn acht mooiste jaren worden. Sedert de heropening in '55 kabbelde de exploitatie onder directeur Willem Ten Haaf in een economisch dood tij rustig voort. Het wat achterblijvende Zeeland werkte een gezond bedrijfsresultaat niet in de hand. Jarenlang was er nauwelijks geïnvesteerd. Joke en ik begonnen aan een niet bepaald benijdenswaardige klus. Het hotel zag er van binnen zowel als aan de buitenkant uit als een wat stoffige oude dame. Lusteloos en versleten. In het luxe restaurant vertoonde het gewapende beton zich in de vloerbedekking door de slijtplekken heen aan de spaarzame bezoeker. En boog het weinig gemotiveerde bedienend personeel dieper voor de directie dan voor de aan hun zorgen toevertrouwde gasten. Tot overmaat van ramp besloten de leden van de enige Rotaryclub, die Walcheren rijk was - ik kom daarop later terug - uit protest tegen het ontslag van hun lid Willem Ten Haaf tot een gemeenschappelijke boycot van Britannia's faciliteiten. Door de vele bedrijfssluitingen bezat Zwolsman met zijn EMS inmiddels een minder goede naam. Hun vriend Willem Ten Haaf, als gastheer niet echt hoog ingeschat, maar nu in de rol van martelaar, werd van dat wanbeleid in hun ogen nu ook al het slachtoffer.

Begonnen wij ogenschijnlijk aan een weinig benijdenswaardige taak, het geluk liet ons ook nu niet in de steek. De ontwikkeling van het Sloegebied zette door. Ten oosten van Vlissingen was in de jaren daarvoor een geheel nieuwe haven aangelegd. Met rondom omvangrijke en inmiddels bouwrijpe industrieterreinen. De Duitse chemie-gigant “Hoechst” uit Frankfort was de eerste investeerder. Meer dan een half miljard gulden in een fabriek voor de productie van grondstoffen voor de wasmiddelen industrie. Het Amerikaanse chemieconcern “Hercules” volgde. Met een vestiging in Middelburg voor de fabricage van vezels voor onder andere vloerbedekking.

Enkele maanden later meldde zich Péchiney. Een Frans concern, dat aluminium produceerde. Het fabricageproces ging gepaard met een enorm verbruik van energie. Waardoor de bouw, door Siemens, van een kerncentrale bij Borssele noodzakelijk werd. Enkele jaren later besloot het Franse concern “Total” tot de bouw van een olieraffinaderij.

RESULTAAT

In de wijde omgeving was Grand Hotel Britannia het enige hotel met voor het bedrijfsleven acceptabele viersterren accommodatie. En streefde ik met mijn mensen naar een serviceniveau, vergelijkbaar met dat van The Savoy en Lancaster.

Het duurde niet lang of de omzettingen bewogen zich in opgaande lijn. Waardoor de centrale directie van de EMS gaandeweg instemde met het inhalen van de achterstand in onderhoud en vernieuwingen.

Met chefkok Theo Wegman, souschef Cor van Rossum, maître d’hôtel Leen van Ham, tweede oberkelner Jan van Rijswijk en de hoofden van de huishoudelijke dienst, receptie en administratie werd wekelijks intensief overlegd. Het personeelsbeleid was eigentijds. De mensen werden bij de algehele bedrijfsvoering betrokken, kregen inzicht in de exploitatieresultaten. De nieuwe directie luisterde naar hun adviezen maar vroeg tevens volledige inzet. De deur van het kantoor stond altijd open. Dat verbeterde de motivatie. Tevreden gasten zorgden voor toeneming van de overtip in de restaurants.

‘s Morgens bij de “départs” in de hal van het hotel, en tijdens lunch en diner in het restaurant gaf de directie het voorbeeld. De gasten moesten zich thuis voelen, de indruk hebben dat het bedrijf om hen draaide, en niet andersom. Precies als in Lancaster en The Savoy werd van alle bijzondere wensen van de gasten aantekening gehouden. De receptie: “twee jaar geleden ook geweest? Met als speciale wens een hard matras? Dat weten wij ons nog te herinneren. En hebben dat nu ook weer voor u geregeld”.

Van elke partij in één van Britannia’s zeven zalen werd een file – computers waren nog niet voorhanden - aangelegd, met alle correspondentie en de bijbehorende partij sheet. Zelfs wanneer een bedrijf enkele jaren later besloot om weer eens een evenement in het hotel te houden waren alle gegevens van de vorige keer terstond beschikbaar.

Voor de zomermaanden werd met behulp van impresario Gé Hofman het populaire Italiaanse “Trio Tonoli” gecontracteerd. In samenwerking met dameskapper Han van der Sande en een plaatselijk modehuis werden wekelijkse shows gehouden. Zo ook met medewerking van de Zeeuwse klederdrachtenshow van mevrouw de Jager uit Domburg. Avond aan avond waren in het toeristische hoogseizoen het Grand Café en de aangrenzende zalen goed bezet. Op de eerste etage, in het balustraderestaurant l’Escout hetzelfde beeld. Daar meer de zakenman.

Zes maanden na mijn aantreden stapte op zeker ochtend een opvallend rijzige, charismatische heer de lounge binnen. Buiten voor de entrée een Bentley. Dat moest

Hupkes zijn, de Britannia ontrouw geworden maar tevens zeer invloedrijke president-directeur van de “Koninklijke Maatschappij De Schelde”. Hupkes moet op hetzelfde moment gedacht hebben: dat moet de nieuwe directeur zijn. De opvolger van de ontslagen Ten Haaf.

“Ik heb vernomen, dat de EMS met de heer Ten Haaf een financiële regeling heeft getroffen?” Dat kon ik bevestigen. “Dan kunt u ons vanaf nu weer tot uw gasten rekenen”. Terugkeer van de KMS betekende voor Britannia, dat het weer in aanmerking kwam voor de omvangrijke festiviteiten ter gelegenheid van tewaterlatingen. De overdracht van het fregat “HMS Van Nes” aan de Koninklijke Marine was de eerste grote KMS opdracht na het vertrek van Ten Haaf.

Twee concurrenten waren er van importantie: het Strandhotel met eigenaar Teun Oosterhuis en Hotel Noordzeeboulevard met Henk Smits aan het roer. Gezamenlijk lanceerden de drie hotels het “Van Son Weekend”. Van Son was in die tijd staatssecretaris Economische Zaken. Met in portefeuille toerisme. Hij stelde vast, dat hotels veel inventiever moesten omgaan met arrangementen. Zeker voor de weekends. De drie Vlissingse hotels pakten die handschoen op. En haalden vervolgens ruimschoots de frontpagina's. Vooral, omdat zij het Casino in Knokke in het programma opnamen. En daarvoor ook adverteerden. Formeel was dat in Nederland toen nog verboden. De “van Son” weekends brachten extra gasten.

Britannia was bij tijd en wijle in voor iets nieuws en origineels. Zo opperde Misset's Horeca redacteur Fock van Sloten het idee van een toeristenmenu. Verschillend van samenstelling, maar voor de uniforme prijs van fl. 7.50 En door het Nederlands Bureau voor Toerisme (NBT) in binnen en buitenland voortvarend te promoten. De jaarlijks terugkerende Horecava in Amsterdam bood van Sloten de gelegenheid zijn idee te lanceren. Britannia's gardemanger Bert van Schie wilde voor de wedstrijd van de beste inzending wel een kansje wagen. Resultaat: tweede prijs. Voor het damesblad Libelle voldoende aanleiding voor een hele pagina culinair nieuws. Met een positieve beschrijving van ook van Schie's receptuur.

De impact was opvallend. In de weken daarna was het druk. Nieuwsgierigen wilden wel eens dat “Libelle-menu” voor fl. 7.50 in het exclusieve Britannia bestellen. Dat leidde tot de inrichting van een tweede “bistroachtig” restaurant, op de begane grond. Met laag geprijsde gerechten. En met uiteraard als lokkertje het toeristenmenu met tegen een aantrekkelijke prijs ingekochte wijn, geserveerd in aardewerk karafjes. De omzet “consumptieve sfeer” steeg gestaag. De EMS directie aan de Haagse Paleisstraat wist dat te waarderen.

De publiciteit in Libelle smaakte naar meer. Waarom niet het 5000ste toeristenmenu feestelijk gedenken? En aangezien niemand kon controleren of die mijlpaal inderdaad reeds was bereikt werd een schare persvertegenwoordigers ergens in juni van dat jaar ontvangen voor een feestelijke lunch. Paniek bij de directie; er kwam uitgerekend die middag geen gast over de drempel om te lunchen. Maître d'hôtel van Ham was inventief genoeg om het probleem op te lossen. In zijn werkkledij, een rokkostuum, sprak hij een echtpaar op de boulevard aan. Of mijnheer en mevrouw zo vriendelijk wilden zijn gratis te komen lunchen. De keuze moest dan wel op het toeristenmenu vallen. Inclusief het in

ontvangst nemen van een “uitnodiging voor twee” voor een GTH (Golden Tulip) weekendarrangement. En een foto in de kranten en vakbladen, samen met directeur en chef-kok.....

OESTEROPEN KAMPIOENSCHAP

In Galway, aan de westkust van Ierland, vond jaarlijks de wedstrijd om het wereldkampioenschap oesters openen plaats. Of de chef-kok van Britannia, Theo Wegman bereid was om Nederland te vertegenwoordigen. Hij eindigde als zevende.

Zou een Nederlandse voorronde, in Britannia, niet zorgen voor veel redactionele publiciteit? Het Dagblad De Telegraaf was bereid om mee te doen. Michel de Vaan, alweer enkele jaren Britannia's adjunct directeur, toonde zijn organisatietalent. Het werd een fantastisch - gesponsord - feest. Meer dan duizend genodigden, vanzelfsprekend ook uit Ierland, waren getuige van een oester open wedstrijd, waar een twintigtal Nederlandse topkoks elkaar op leven en dood bestreden. Verdiend tenslotte won de chef-kok van het Familie Hotel Paterswolde. Ver weg van Zeeland, curieus genoeg. De Vaan verdiende een compliment voor zijn organisatietalent.

EEN STER IN DE GUIDE MICHELIN

Teun Oosterhuis van het naburige Strandhotel genoot sinds jaar en dag de eer van een ster in de Guide Michelin. Voor sfeer en culinaire originaliteit in zijn restaurant “De Put”. Ik droomde ervan ooit ook eens een ster te krijgen voor de prestaties in Britannia's exclusieve “Restaurant l'Escaut”. Met veel visgerechten, kreeft en oesters gebaseerd op de Franse keuken genoot het balustraderestaurant plaatselijk al enige roem. Trouwens, ook landelijk trokken de culinaire prestaties de aandacht. Het vermaarde Amsterdamse Amstel Hotel stelde, tevergeefs overigens, pogingen in het werk, Chef-de-Cuisine Theo Wegman weg te kopen.

Mogelijk had Amstelhotel directeur Mazeland kennis van de inhoud van een artikel, geschreven door destijds Neerland's meest bekende culinair journaliste, Wina Born, dat eind 1967 lovend in het glossy magazine “Elegance” over de verse Zeeuwse oesters, de perfecte “Turbot Sauce Mouseline” en de aan tafel bereidde, en dus verse “Salade de Fruits” verhaalde. In haar boek “Culinaire Herinneringen”, ruim dertig jaar later geschreven ter gelegenheid van het Millennium, komt zij nog eens op die culinaire ontdekking terug.

Britannia's keuken en restaurantbrigades hadden na de eerste successen nog maar één doel voor ogen: een ster in de Guide Michelin. Liefst zo snel mogelijk.

En ja hoor, na vier jaren van culinair afzien en presteren arriveerde er van Michelin met de post een lijstje met drie vragen: wat is de naam van uw chef-kok, wie is de ondernemer en noemt u drie specialiteiten. Fons Stevens van het beroemde tweesterren hotel-restaurant “Prinses Juliana” in Valkenburg bevestigde, door mij terstond na ontvangst van het briefje gebeld, wat al werd verondersteld: ontvangt een bedrijf zo'n formulier in januari, dan is vermelding met tenminste één ster in de Michelin gids,

verschijnend in datzelfde jaar vlak voor Pasen, een feit.

Groot was dan ook de teleurstelling toen de lang gekoesterde wens na verschijning van de nieuwste gids niet in vervulling ging. Geen ster. En chef-kok Theo Wegman zowat in tranen. Ik zelf ook diep teleurgesteld, troostend: “Het belangrijkste is, dat wij geld verdienen chef. Dan maar geen ster”. Het onderwerp kwam niet meer ter sprake. Ook niet meer tijdens de reguliere stafvergaderingen.

Chef de cuisine Theo Wegman.

Totdat Michelin inspecteur Buijs op zekere middag lunchte in l’Escaut, op tafel zes. Begonnen met een half dozijn verse Zeeuwse oesters genoot hij juist van zijn “Matelot de l’Escaut” begeleid door een “Sancerre” toen ik hem zag. “Kent u mij” vroeg Buijs een weinig verbaasd. “Mijnheer Buijs, als ik niet wist wie de inspecteur is van de Guide Michelin zou ik mijn werk hier niet goed doen”. Of mijnheer Buijs in was voor een kopje koffie op het directiekantoor, na afloop van zijn lunch. Ik wilde hem graag iets vragen.

“Voor alle duidelijkheid, een ster streef ik met mijn mensen niet meer na” stelde ik. “Maar legt u me nou eens uit, hoe het werkt”. Vervolgens vertelde ik van mijn contacten met Fons Stevens na ontvangst van het befaamde briefje. Buijs op zijn beurt had geen geheimen. Britannia was in zijn ogen een sterrenbedrijf. Het was echter te doen gebruikelijk, dat vóór toekenning van een ster zijn collega-inspecteurs uit de omliggende landen eveneens een bezoek aan het kandidaat sterrenbedrijf brachten. En tja, misschien was er wel net een grote partij aan de gang. Een congres wellicht of een pauze tijdens een theateruitvoering. Moesten de gasten even op hun volgende gerecht wachten. Steeg er veel kabaal op vanuit het Grand Café op de begane grond. Veel rook ook van sigaar en sigaret.

Ik zag de heer Buijs nimmer meer. En stopte ik met regelmatige toezending van mijn menukaarten aan Michelin’s kantoor in Brussel.

NOGMAALS RZ

Ging het Grand Hotel Britannia, net als trouwens de hele provincie Zeeland, steeds meer voor de wind, Moedermaatschappij EMS kreeg het als maar moeilijker. Zwolsman, door de pers vaak onbegrepen, haalde regelmatig de frontpagina’s van de kranten. Om zijn commissarissen te tonen, dat er binnen hun concern eigentijdse hotels in een welvarend gebied te vinden waren hield Zwolsman eens - voorjaar ‘72 - een commissarissenvergadering in zijn Vlissingse vestiging.

De receptie, de bediening, de keuken, kortom iedereen stond op scherp. Na afloop van de commissarissenvergadering dineerde het gezelschap in een apart gedeelte van restaurant l’Escaut. De vermaarde “Zeeuwse Klederdrachten Show” van mevrouw de Jager uit Domburg bracht de gasten – commissarissen en genodigden - in vervoering.

De volgende ochtend zou het gezelschap een tochtje over het eiland maken. “Jij hebt toch een Schakel op het Veerse Meer”, informeerde Zwolsman bij mij. Zijn weinige vrije tijd placht hij op zijn BM door te brengen, zeilend op de Loosdrechtse plassen. Zonder zich verder veel om het geregisseerde programma te bekommeren stapte hij even later bij mij in de auto. Op weg naar Oostwateringen, één van de jachthavens aan het Veerse Meer.

Nauwelijks een uur later hing Zwolsman in de trapeze. En moest ik al mijn zeilkunst aanwenden om zijn Schakel overeind te houden. Ongelooflijk. De mensen moesten dat eens zien. De beroemde, in de ogen van sommigen, beruchte Zwolsman, volop genietend van zon, weer en wind als fokkenist in de trapeze en ik, van der Veen, simpel directeur van een hotel in Zeeland, aan grootzeil en helmstok.

Na enkele uren van uitbundig vaarplezier, het was fantastisch zeilweer, keerden de we terug in de thuishaven. En daar kwam zelfs mijn wens te elfder ure nog in vervulling. Breeduit op het dek van zijn oud Hollandse Tjalk zat daar Piet van Düsseldorf, ooit gedoodverfd opvolger van Adema Zijlstra, president-directeur van de Scheveningse EMS oude stijl. In opperste verbazing zag hij de Schakel aan zich voorbij varen. Was dat niet RZ? Met, niet te geloven, de directeur van Britannia, Gerard van der Veen? Zwolsman was niet zo goed of hij toorde mij mee om op uitnodiging van van Düsseldorf de dag met Beerenburg te besluiten.

Een enkele keer nog, na die wonderschone dag op het Veerse Meer, zou ik Zwolsman ontmoeten. De laatste keer bij hun gemeenschappelijke kapper in Wassenaar, eind 1987. Op 1 februari 1988 stierf Zwolsman, reeds lang uit het dagelijkse nieuws verdwenen, in zijn Wassenaarse villa Rust en Vreugd. Als gevolg van een verkeersongeval zijn laatste jaren geteisterd door hevige pijnen.

FRAUDE EN BEROVING

Een bedrijf is niet voor de volle 100% verzekerd als het niet over een zogenaamde fraude- en berovings dekking beschikt. Tot twee keer toe werd ik met het fenomeen van fraude en diefstal geconfronteerd.

In 1965, in Oberbayern, voor de eerste keer. Nota bene nog wel op de laatste actieve dag, die ik in dat EMS bedrijf werkzaam was. Na sluitingstijd nam ik na het vertrek van de laatste gasten, afscheid van het personeel. Gezamenlijk dronken we de restjes pils, achtergebleven in de aangebroken fusten.

Vermoeid borg ik, alvorens alle ramen en deuren af te sluiten, de geldkist met ruim fl. 7000.== aan wisselgeld en dagomzet op in de lade van mijn stalen bureau. Dat was overigens niet gebruikelijk. In de voormalige kantoren van het Palace Hotel bevond zich nog steeds de originele hotelkluis. En hoewel het een flink stukje lopen was diende de omzet na afloop van de dag daarin te zijn opgeborgen.

En jawel hoor, de volgende morgen bleek dat inbrekers een raam van mijn kantoor en vervolgens mijn bureau te hebben opengebroken. De directie van de EMS was uiteraard “not amused”. Maanden later, inmiddels in Westkapelle, las ik in de Haagsche Courant

een verslag over de arrestatie van een inbrekersbende. De in het artikel vermelde initialen brachten mij ertoe, de politie in Den Haag te bellen. Was JvH soms Jan van Houten, voormalig kelner van Oberbayern? Het antwoord: Ja!

Een groepje kelners, inmiddels in de WW beland, had zich de hele winter bezig gehouden met inbraken. Tenslotte werden ze gepakt bij een inbraak in Haarlem. De verzekering betaalde dus niet uit.....de geldkist diende in de kluis te zijn opgeborgen. Consequentie: geen tantième na een jaar van hard werken in het Badmotel Westkapelle.

Bij een tweede geval vergoedde de verzekeringsmaatschappij de schade wel, zij het niet van harte.

In 1970, ik was inmiddels directeur van Grand Hotel Britannia, kwam enkele dagen na mijn terugkomst van een vakantie op Gran Canaria, boekhouder Corvelein met een onheilstijding. Bij een zojuist uitgevoerde kascontrole bleek in zijn eigen kas een bedrag van fl. 9000.== te ontbreken, de kas van de receptie vertoonde een onverklaarbaar verschil van fl. 3000.== en de sigarettenkas nog eens van fl. 1400.==

Slechts drie personen kwamen in aanmerking voor verdenking: Corvelein zelf, directieassistent van der Heijden en ikzelf. Wij waren de enige drie personen die toegang hadden tot alle drie geldkisten.

Direct na mijn vakantie was van der Heijden, hij had zijn baan enkele weken eerder opgezegd, vertrokken. Hij had een job aangenomen in Zuid Afrika.....

De plaatselijke recherche stelde vast, dat van der Heijden de meest waarschijnlijke dader was. Waarop de verzekeringsmaatschappij niet anders kon dan de totale schade vergoeden.

Ruim een jaar later kwam Michel de Vaan, inmiddels aangesteld als adjunct directeur, met een opmerkelijk verhaal. Van der Heijden bezat weliswaar het diploma Hogere Hotelschool Maastricht, maar hij had het examen buiten verantwoordelijkheid van de school afgelegd. De reden: hij was bij het stelen van portemonnees van medestudenten op heterdaad betrapt en vervolgens van school verwijderd.

Ik herinnerde mij een soortgelijk verhaal over van der Heijden te hebben gehoord bij een bezoek aan de HHS Maastricht, tijdens een lunch waarbij ik namens Golden Tulip Hotels prijzen uitreikte aan de beste studenten. Bovendien had de politie Middelburg mij eens geïnformeerd over het betrappen van van der Heijden bij het stelen van bouwmaterialen. Justitie had het proces verbaal geseponneerd, pijnlijk als zij het vond voor Britannia wanneer de kwestie in de publiciteit zou komen.

Enkele jaren later kwam van der Heijden nog eens langs. De door mij onmiddellijk gewaarschuwde recherche onderwierp hem aan een verhoor. Maar bewijzen na zo'n lange tijd, dat lukte niet meer.

GOLDEN TULIP HOTELS HOLLAND

Tot begin vijftiger jaren was er nauwelijks sprake van internationaal toerisme. Uitgezonderd de vele in Duitsland gestationeerde Amerikaanse militairen. In hun snelle kakikleurige uniformen vielen zij op in het Amsterdams straatbeeld. De Belgen waren de eerste echte toeristen, die hun grens met Nederland over trokken. Gevolgd, enkele jaren later, door hele drommen Duitsers. Met die ten tweede male onaangekondigde Duitse belangstelling - de eerste keer mei 1940 - had menig Nederlander moeite.

Vanaf midden vijftiger jaren werd heel West Europa overspoeld door rijke toeristen uit de Verenigde Staten. In snel tempo pasten de hotels hun faciliteiten aan bij de wensen van de Amerikanen. Doch hoognodige nieuwbouw bleef achterwege.

Totdat Hilton International begin zestiger jaren haar eerste vestiging in Amsterdam opende. Tegelijkertijd met de introductie van de Boeing 747-ns en de DC-10's. Het hek leek van de dam. Elke internationale hotelketen van enige importantie toonde plotseling belangstelling. Voor bij voorkeur een vestiging in Amsterdam. Of anders in de onmiddellijke nabijheid van Schiphol. Begrippen als Public Relations, Sales & Marketing en Human Relations namen de plaats in van de traditionele Franse terminologie. De Nederlandse hoteliers in verwarring langs de zijlijn. Slechts een enkeling, waaronder Hans Flink met in de hoofdstad zijn Apollo Paviljoen, zag kans de lang geleden aangevraagde bouwvergunning voor een hotelvleugel er nu door te krijgen.

Had de Nederlandse hotelier oog voor de moderne Amerikaanse bedrijfsvoering? Pol Hesse, hotelier van naam, directeur van Hotel Terminus in Den Haag, zocht contact met Henk Planten, directeur van het Rotterdamse Rijnhotel en Hendrik Tuinema, directeur van Hotel Centraal in Amsterdam. Werd het niet de hoogste tijd, dat de individuele hotels de handen ineensloegen? Tot hechte samenwerking besloten? Het was zaak de agressieve marktbenadering van de Amerikanen het hoofd te bieden.

De mensen van reclamebureau De La Mar werden ingeschakeld. Zeventien eerste klas hotels verenigden zich onder de door De La Mar bedachte naam "Golden Tulip Hotels Holland". Een gemeenschappelijke folder, gefinancierd uit een eerstejaarscontributie van per lid niet meer dan circa fl. 2000.== was een eerste stap op weg naar professionele samenwerking.

In november '66 maakte ik kennis met GTH. De jaarvergadering vond plaats in "De Malle Jan" in Vierhouten. Voorzitter was Krasnapolsky's directeur Ger van Goor. Veel gezever over ondergeschikte details. Maar desondanks veel perspectief door onderlinge samenwerking. Hoewel, er zou nog wel enige tijd gemoeid gaan met mijn eigen, meer actieve rol binnen GTH.

Bergmans, eigenaar van het Haagse Hotel De Zalm vroeg mij in de pauze van de jaarvergadering of ik de niet aanwezige heer Ten Haaf verving. Planten snelde te hulp: "Ten Haaf moest onvrijwillig het veld te ruimen" lichtte hij Bergmans fluitend in.

Tijdens de algemene ledenvergadering, een jaar later in hotel 't Lansink in Hengelo,

informeerde Karel Verschuren, mededirecteur van Krasnapolsky, naar mijn bereidheid, de functie van penningmeester op zich te nemen. Helaas, Britannia eiste nog teveel van mijn aandacht op. Misschien volgend jaar?

In september '67, op een zaterdagmorgen, telefoon. Paul van Hout, directeur van het Rotterdamse Parkhotel en secretaris van GTH aan de lijn. "Of ik zin had in de functie van voorzitter. GTH was toe aan nieuw élan. Van Goor's opvolger, Henk Planten, liet dat graag over aan een jongere collega. Mijn naam en die van Rob Posman van Grand Hotel Heerlen circuleerden". In november werd ik in het Rotterdamse hotel Atlanta tot voorzitter gekozen. De omstandigheden waren verre van florissant. Slechts iets meer dan de helft van de directeurs van de aangesloten hotels, inmiddels rond de dertig, had de moeite genomen de jaarvergadering te bezoeken. Het diner, na afloop in het Parkhotel, telde nog geen tien disgenoten. En tot overmaat van ramp ontbeerde ik mijn stemgeluid. Daags tevoren teloorgegaan als gevolg van een flinke verkoudheid. Er was gelukkig ook één, naar later bleek, bepalend lichtpuntje. Gideon Spitz, in het dagelijks leven directeur van de VVV-Combinatie Holland, een instelling die aan GTH diensten verlenende op het gebied van de reclame en promotie, verzekerde mij tussen twee gangen door, dat zijn vertrouwen in de toekomst van GTH nog niet geheel en al verdwenen was. A.H. Jansen, met het Kurhaus lid van GTH zond mij meteen al een handgeschreven brief van vijf kantjes. Met, geheel in zijn stijl, een kritische ondertoon.

Om in verenigingsverband een dertigtal hoteliers gemotiveerd te laten samenwerken bleek geen gemakkelijke opgave. Toch bleek het bestuur in staat de eerste jaren de contributies telkens te verdubbelen. Waardoor op den duur een vast dienstverband met Spitz binnen bereik kwam. We konden het goed met elkaar vinden. De combinatie zou zijn stempel op de toekomst van GTH drukken.

Met Spitz als directeur brak de periode van professionalisering aan. Er kwam een Centraal Kantoor in Hilversum, de sales & marketing en de public relations werden energiek aangepakt en de banden met het Nederlands Bureau van Toerisme (NBT) en de KLM werden aangehaald. In het NBT kantoor aan Fifth Avenue in New York werd met steun van directeur John Bertram een GTH informatie balie in gebruik genomen. Met de KLM werd bijna gelijktijdig "Golden Tulip World Wide" opgericht. GTWW was een besloten vennootschap waarin de KLM en GTH ieder voor 50% deelnamen. Met als doel een wereldwijd hotelreserveringssysteem te exploiteren. Niet slechts vliegtuigstoelen konden worden gereserveerd; als de passagier dat wilde kon de KLM tevens voor het reserveren van hotelaccommodatie in de plaats van aankomst zorgen.

Om de besluitvorming binnen GTH te versnellen, met als gevolg een slagvaardiger beleid, werd de verenigingsstructuur vervangen door die van een stichting.

KEERPUNT

In de jaren, direct na de opening van Amsterdam Hilton ontstond er een ware nieuwbouwexplosie van hotels. Nog twee Hiltons, drie Holiday Inns, Marriott, Sonesta, Okura, verschillende hotels van het Franse concern Accor, Intercontinental, Sheraton en

wat er allemaal nog meer aan internationale hotels in en om Amsterdam neerstreek bevestigde de trend, waarneembaar in ook andere hoofdsteden in Europa. En niet alleen in Europa. Vooral in steden als Hongkong, Singapore en Tokyo verrezen de meest exclusieve hotelpaleizen. Moest ik de rest van mijn leven aan Vlissingen's Boulevard Evertsen slijten?

Voor mijn commissarissen, Zwolsman, Verhagen Metman en Dr. Veldkamp was dat geen vraag meer. Voelde ik er iets voor om directeur van het Scheveningse Kurhaus te worden? Met van daaruit tevens toezicht op alle overige EMS-hotels? Enkele maanden daarvoor was A.H. Jansen als directeur door Zwolsman - dit keer geruisloos - de laan uitgestuurd. Zwolsman, en trouwens de hele EMS -directie ergerde zich al geruime tijd aan de weinig actieve rol, die Jansen als eerstverantwoordelijke van het Kurhaus speelde. Bovendien liet hij zich regelmatig negatief uit over het door de EMS gevoerde beleid. De twijfel over Jansen's prestaties hadden geleid tot versterking van de directievoering. Pol Hesse, teruggekeerd van een Portugees avontuur, stond Jansen op mijn aanraden al weer enige tijd terzijde toen Zwolsman het idee opperde, Hesse mijn plaats in Britannia te laten innemen. Tijdens de jaarlijkse vergadering van Britannia's Raad van Commissarissen ontvouwde Zwolsman zijn plannen. Enthousiast keerde ik huiswaarts. Waar Joke vervolgens mijn vreugde danig temperde. En overwoog: "Als we eens een nachtje in het Kurhaus doorbrachten. Er dineren. En een kijkje nemen in Scheveningen en omgeving?"

Het algehele beeld was meer dan triest. De badplaats toonde een rampzalig schouwspel. Van het beroemde Kurhaus resteerde slechts deprimerende ellende. Het bedrijf was tot de draad toe versleten. Een aantal ramen en deuren van de hotelkamers werkten niet meer. De balkons stonden op instorten. Geen stuk bestek, zilverwerk of linnen in het eertijds befaamde restaurant "La Corvette" of het was beschadigd en versleten. Het Kurhaus speelde de rol van de stervende zwaan temidden van een verkommerend Scheveningen. Ik besloot tot een afwachtende houding. Nauwelijks drie maanden later informeerde Verhagen Metman mij vertrouwelijk: "het Kurhaus gaat haar deuren sluiten. Voor goed".

ROTARY episode 1, een intermezzo.

Alvorens te verhalen over de periode "na Zeeland" is het goed even stil te staan bij mijn ervaringen met de Rotary. Walcheren beschikte ten tijde van mijn aanstelling tot directeur van Britannia over één Rotary Club, gevestigd in Middelburg. Voormalig directeur Ten Haaf was lid van deze club. Natuurlijk legde hij direct na zijn onvrijwillig vertrek in zijn Rotary club een verklaring af. Waarop alle leden, vooraanstaande mensen dus uit het Zeeuwse bedrijfsleven, besloten voorlopig van de faciliteiten van "Brit" geen gebruik meer te maken. Ik verhaalde dat al eerder.

Des te groter was mijn verrassing, toen twee jaar later op initiatief van de club Middelburg een club Vlissingen werd opgericht. Dat werd mij tenminste duidelijk, toen Middelburgse rotarians informeerden naar de mogelijkheden, de wekelijkse lunchbijeenkomsten in Britannia te houden. Geen probleem natuurlijk. Tegenover een

schappelijke prijs stond niet geringe PR, de Middelburgse reactie van twee jaar geleden in aanmerking genomen. Enkele maanden later werd ik gevraagd lid te worden van de inmiddels door "Middelburg" opgerichte nieuwe club.

Tot aan mijn vertrek uit Vlissingen, eind 1974, beleefde ik veel plezier aan mijn lidmaatschap. En omdat het hoofdkantoor van mijn nieuwe werkgever, de Clingendael Hotel Group zich in Voorburg bevond, ging ik spoedig na aanvang van mijn werkzaamheden over naar de Rotary Club Voorburg. Welks lidmaatschap mij eveneens veel voldoening schonk. Jammer genoeg werd na aanvaarding van mijn werkzaamheden als Horeca's landelijk voorzitter allengs duidelijk, dat een aanvaarbare "attendance" niet haalbaar was. In 1990 beëindigde ik niet zonder spijt mijn lidmaatschap. Ik nam afscheid in stijl. In de week daarvoor was ik tijdens Rotary wielertoeren, in het Belgische Herentals door de plaatselijke Rotary Club en haar lid oud-wielrenner Rick van Looy georganiseerd, Rotary wereldkampioen wielrennen in de leeftijdscategorie 40 tot 50 jarigen geworden. Na in de twee jaren daarvoor al eens als tweede en derde geëindigd te zijn. Bij mijn korte afscheidstoespraak, enkele dagen later in Voorburg, kon ik een cheque van fl. 1500.= overhandigen. Niet vermoedend, dat ik vele jaren later op verzoek van enkele leden een toelichting zou geven op mijn bizarre ervaringen na vijf jaren van voorzitterschap van KHN.

VAARWEL ZEELAND november 1974

In de periode Zeeland meldde zich een architect - Nefkens - bij mij. Nefkens maakte naam in de Randstad. En beschikte over ruim voldoende middelen om van de inmiddels noodleidende EMS het onroerend goed van Britannia over te nemen. Maar alleen als ik bij de exploitatie betrokken bleef. Die garantie was ik niet bereid te geven. Het werd nu toch echt tijd om eens naar een directiefunctie elders in één van de nieuwe grote internationale hotels uit te zien.